СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 289. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 13-го грудня 1938. No. 289. Jersey City, N. J., Tuesday, December 13, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ВІЧЕ В ШІКАГО СЯГАЄ ДВІ ТИСЯЧІ ОСІБ І ДАЄ ТИСЯЧУ ДОЛЯРІВ НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

ШІКАГО. — Маніфестаційне віче проти Польщі за її посягання по Карпатську Україну було великим успіхом. Зібралися понад дві тисячі осіб. Промовляв д-р Лука Мишуга. Зібрано тисячу долярів на допомогу Карпатській Україні. — Куропась.

$400 НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ НА ВІЧУ В ЙОНҐСТАВНІ.

ЙОНҐСТАВН. — Понад тисячу осіб зявилися на протестаційному вічу, влаштованім 27 українськими організаціями. Головували М. Оленич і І. Доровський.

Українська католицька й українська православна церква піддержували віче; співали хори обох церков і промовляли їх парохи, оо. І. Забава й С. Мусійчук. Промовляли теж: панна Юртовська по українськи і панна Мусійчук по англійськи. Зібрано понад 400 долярів.

ҐАЗЕТИ НОТУЮТЬ ПРОТЕСТ УКРАЇНСЬКОГО ЕПИСКОПА.

НЮ ЙОРК.—Американські ґазети, як „Ню Йорк Ворлд-Телеґрем" та „Ню Йорк Таймс", зазначують протест українського православного епископа в Америці Богдана проти польських переслідувань українців.

Якщо Польща не перестане переслідувати українців, говорить у своїм протесті еп. Богдан, його церква буде заставлена підпирати ті ґрупи й організації, що працюють на шкоду Польщі.

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛЬМИ „МАРУСЯ" В ТЕАТРАЛЬНІМ ДИСТРИКТІ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Від 8. грудня йде тут у театрі „Міямі", при 6-ій Евені і 46-ій вулиці вистава української фільми „Маруся", що її випродукувала Українська Фільмова Корпорація на основі відомої оперети М. Старицького „Ой, не ходи, Грицю, та на вечерниці".

Фільма тішиться популярністю не лише серед українців, але й неукраїнців, як це видно з прихильних відгуків американських часописів, напр. „Ню Йорк Дейлі Нюз" та „Ню Йорк Таймсу". У неділю видців було так багато, що люди аж верталися від дверей. Ця вистава кінчиться в середу, 14. грудня.

ЗАХОДИ АМЕРИКИ ЗА ПРОТИЕВРОПЕЙСЬКИЙ ПАКТ.

ЛІМА (Перу). — Американські представники заходяться тепер живо коло перепертя на Панамериканській Конференції ухвали проти всякого втручування европейських держав до країв Північної, Середущої і Південної Америки. Акцію Злучених Держав піддержує сильно Арґентина.

У своїх вступних промовах про цілі цеї конференції Кордел Гол, американський секретар стейту й начальник американської делеґації, та Хосе Марія Кантільо, арґентинський міністер заграничних справ, заявилися згідно за акцію проти неамериканських ідеалів, як фашизму, нацизму, ненависти до кляс, рас, народів і вір.

РУЗВЕЛТ ПІДЧЕРКУЄ ПОТРЕБУ „СВОБІДНОЇ ПРЕСИ".

СТ. ЛУІС. — У своїм листі до ґазети „Ст. Луіс Диспеч," писанім зприводу 60-літньої річниці існування цього часопису, президент Рузвелт каже, що Америка не може обійтися без свобідної преси, що однаке свобода преси це є більше обовязок, ніж право. Як довго ґазета буде сповняти цей обовязок, так довго не треба ніякої реґуляції ґазети зверха.

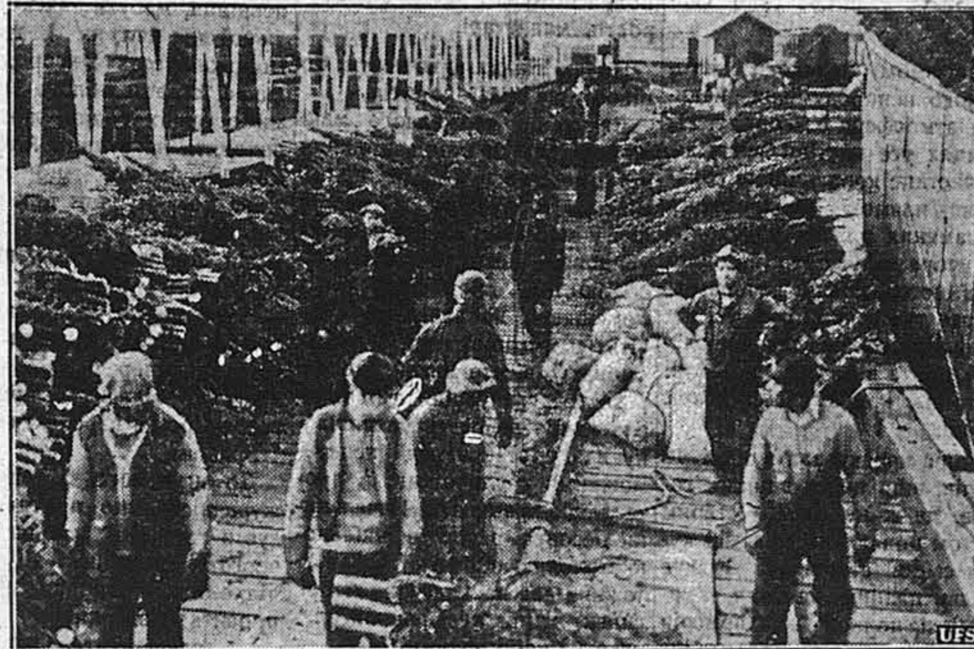
ІТАЛІЯ ДІСТАЄ НАФТУ ДЛЯ ФЛЬОТИ З МЕКСИКА.

МЕКСИКО. — Мексиканський уряд зробив з італійським урядом угоду про доставу нафти для італійської фльоти. Велику частину цеї нафти пересилають до американського порту Гюстон у Тексасі, а звідти до Італії.

УЖЕ ДРУКУЮТЬ КНИЖКУ ДЛЯ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Корпорація Світової Вистави в Ню Йорку в 1939 році вже підписала контракт про друкування офіціяльного провідника по виставі, пропамятної книги і щоденної програми. Друкувати їх буде спеціяльна друкарська корпорація, що буде займатися друками для Світової Вистави.

На виставовій площі виставлять між іншим руштування, 250 стіп високе, з котрого будуть спускати на залізних линвах людей, щоб їм дати нагоду відчути, як почувається людина, що паде з літака або бальону з леґкопадом.

ПРИГОТУВАННЯ ДО РІЗДВА.

Ладунок 200,000 ялинок на Різдво прибув на залізничу стацію у Вігокен, Ню Джерзі, одним поїздом з Нової Фунляндії.

БЕЗРОБІТНЯ МОЛОДЬ.

Американська Молодеча Комісія у Вашингтоні обчисляє, що тепер шукають праці в Америці 6 міліонів осіб у віці від 16 до 24 літ. З того числа 3 міліони 800 тисяч зовсім не мають ніякого заняття.

ТРУДНОЩІ ПРИ РЕАКТИВУВАННІ СОЮЗУ УКРАЇНОК.

Головний виділ С. У. дістає з місць звідомлення, що влада робить ріжного роду трудноції у звязку з реактивуванням С. У. І так напр. у львівському повіті поліційні постерунки не були повідомлені про реактивізацію товариства і не хотіли видавати кружкам С. У. заарештованих книг, печаток і т. і. В цій справі треба було двічі інтервеніювати у референта повітового староства.

А в Жовкві поліційний референт староства не хотів видати актів і готівки голові філії С. У., доки вона не предложить повновласти від централі у Львові. Тепер той самий референт вимагає, щоб кружки С. У. на терені жовківського повіту заявилися писемно, чи вони хочуть дальше існувати.

Розвязання товариства, як відомо, переведено до двох годин у цілому краю. А скільки ж часу потрібно на те, щоб рішення міністерства про реактивізацію дійшло до відома нижчої адміністраційної влади?

СЕНЗАЦІЙНИЙ ВИНАХІД АНГЛІЙСЬКОГО ПЕКАРЯ.

Один англійський пекар з Бріджвотер запевняє, що його хліб буде свіжий і смачний 20 років, хоч — як відомо — хліб цвите та черствіє вже по кількох днях і тоді небезпечний для здоровля. Англійський пекар зберігає свіжість свого хліба, потягаючи зверха бохонці хліба спеціяльною поливою, що береже хліб перед цвіллю. Складників спеціяльної поливи хліба пекар не хоче виявити.

СТРАШНА СМЕРТЬ ВІД ЗАКАЖЕНОГО МЯСА.

В Арґулію в Семигородщині ватага циганів зїла мясо зі сказеної бвороги. Дотепер померло 13 циганів, а 20 борятьcя зі смертю у шпиталі.

ЦІКАВИЙ ПРОЦЕС НА ТЛІ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТАҐОНІЗМУ.

Суд в Одесі засудив на кару від півтора до трьох років вязниці трьох урядовців колхозу „Червоний Промінь" з головою Морозом на чолі за зґлідливе відношення до членів колхозу: росіян і татарів та за шиканування їх під правним і матеріяльним оглядом.

12-ЛІТНЯ ДІВЧИНКА РЯТУЄ МАТІР І ДИТИНУ.

Небувалу відвагу виявила 12-літня юґославська дівчинка, яка врятувала від неминучої смерти маму й дитину. Якась жінка в середніх літах прала в ріці білля. Її чотиролітня донечка бавилася в човні, який стояв при березі. Раптом дитина скрикнула, перехилившися з човна і впала до води. Мати дівчинки скочила за нею до води, хоч сама не вміла плавати. Однаке вода була така глибока в тому місці, що наслідки тієї події були б справді трагічні, якби не поміч 12-літньої дівчинки, яка, не надумуючися довго, кинулася на ратунок матери й дитини. Вона скочила до води й притягнула до берега маму, яка з усіх сил обіймала свою донечку. Проворність та відвага малої дівчинки викликали подив цілої Юґославії.

МУСІВ ЧИНИТИ ДРУГИМ ЛИХО.

В Празі стратили Степанка, засудженого на кару смерти за вбивство трьох осіб та намагане вбивство двох інших. Першим злочином Степанка було вбивство 5-літньої дитини за те, що приглядалася до нього підчас праці. Пізніші злочини доверщив він, як сам казав, з особливого примусу чинити другим лихо.

НА ЩО СОБІ ЦІ ЛЮДИ ДОЗВОЛЯЮТЬ!

До лікаря д-ра О. Філяса у Львові прийшли три польські студенти й зажадали від його дружини, щоб усунула українську вивіску. Очевидна річ, дістали належну (відповідь. Тоді студенти вийшли з мешкання й замазали смолою українську вивіску. На цю „роботу" дивився постерунковий ч. 273 чи 274, який уважав за відповідне не реаґувати.

ПІДПИСУВАВ ВЕКСЛІ ЗА... 3 ЗЛ.

Обманець А. Балінські оголосив у варшавських часописах, що шукає спільників до великого, доходового підприємства, що займається доставою вугілля і дерева. На його поклик зголосилося багато осіб, яких Балінські приймав у гарно уладженім бюрі і зумів переконати, що його підприємство дає великі доходи. Наївні спільники віддавали обманцеві гроші під забезпеку векслів, що їх передавав Балінського. Однаке в реченці платности векслі мандрували до протесту, бо виставці їх не викуповували; виставцями були безробітні або малолітні. Тому влада арештувала Балінського. Слідство виявило, що Балінські купував підписи на векслях від безробітних за... 3 до 5 зл. за підпис, а книги, замовлення та рахунки свого підприємства фальшував. Крім того обманець приймав від службовиків свого підприємства кавції, які теж попропадали. Балінські натягнув своїх „клієнтів" на квоту понад 50,-000 зл.

РАДІСТЬ ПЯНИЦЬ ЩОРАЗ ТО БІЛЬША.

Головний Статистичний Уряд у Варшаві обчислив, що в перших 9 місяцях 1938 р. випили в Польщі майже 30 міліонів літрів спірту. Минулого року в тому самому часі консумція спірту сягала поверх 27 міліонів літрів, себто того року зросла на 10 прц. В центральних воєвідствах випили 14,979 тисяч літрів, у західних 6,187 тисяч літрів, у східних 4,377 тисяч літрів, у полудневих 4,293 тисяч літрів. Виходилоб, що найбільше алькогольних напитків пють у центральних і західних воєвідствах Польщі.

ЗБІЛЬШЕННЯ КОЛЬОНІЗАЦІЇ НА ВОЛИНІ.

В околицях Корця на польсько-совєтському пограниччі незабаром зачнеться — як про це повідомляють польські часописи — вируб коло 1,000 гектарів лісу, власности графа Р. Потоцького. Нові простори мають скольонізувати військові й цивільні осадники, переважно зо Шлеська і з Келеччини.

ПОЛЯКИ З МІСЦЯ ВІДКИНУЛИ ПРОЄКТ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОНОМІЇ

ВАРШАВА. — Предсідник польського сойму з місця відкинув проєкт українських послів на автономію для українських земель під Польщею і навіть не допустив його на наради. Цього проєкту навіть не записано в урядові протоколи, бо предсідник сойму, відкидаючи його, сказав, що всякі проєкти, які відносяться до територіяльних змін, мусять бути одобрені президентом Польщі, або урядом. Подаючи звіт про цю подію, американські кореспонденти додають, що це виключене, щоби президент Польщі, або уряд дав свою згоду на допущення цього проєкту на наради.

Супроти цього, що цього проєкту навіть не вписано в урядові протоколи сойму, ні одна ґазета не опублікувала його змісту. Вкупі з тим урядова польська „Ґазета Польска" написала, що українське населення під Польщею не є зацікавлене в автономії; воно задоволене з теперішнього стану і є спокійне; спокій цей, говорить польська ґазета, хочуть сколотити тільки деякі провідники й цілий цей рух за автономію це „чужа пропаґанда". Інші польські ґазети висказують своє „обурення" з приводу українських заходів дістати автономію і накликують уряд до твердої влади на українських територіях.

СОБОРНИЦЬКІ ЗАХОДИ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

ПРАГА. — Як доносить кореспондент „Ню Йорк Таймсу", незадовго в Празі має виходити часопис Української Національної Ради, на місце теперішнього чеського часопису „Право Ліду". Новий український часопис, як заповіли його творці, буде вести пропаґанду за те, щоб 45 міліонів українців, котрі живуть на західньо-українських землях під Польщею і в Совєтській Україні, а також ті, що живуть у Карпатській Україні, злучилися в одну українську державу. Американський журналіст висказує здивування, що чеський цензор не сконфіскував того місця, хоч воно виразно говорить про майбутнє відлучення Карпатської України від Чехословаччини.

НІМЕЦЬКІ ЗНАВЦІ НА ЗАКАРПАТТІ.

ХУСТ. — Як подають чужинецькі кореспонденти, в Карпатській Україні появилися німецькі знавці, які мають оглянути край і звернути увагу на можливості його економічного розвою. Також прибули туди військові знавці в певних мілітарних цілях. По краю йде пронімецька пропаґанда. Премієр о. Волошин сказав, мовляв, такі слова: „Карпатська Україна завдячує свою свободу Німеччині і за те вона буде їй усе вдячна". Міністер Карпатської України, Ревай, і голова пропаґандного бюра, Комаринський, виїхали до Берліну.

В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ БУДУЮТЬ АВТОМОБІЛЬНИЙ ШЛЯХ.

ХУСТ. — Здовж через Карпатську Україну розпочали будову великого автомобільного шляху, по якім могтимуть їхати чотири авта рівночасно. Цей шлях буде зроблений із залізобетону, за найновішими зразками. Він лучитиме Карпатську Україну зо Словаччиною, Чехією і рештою світу. Беручи під увагу нинішній розвинений промисл, цей шлях заступатиме покищо залізницю.

КРІВАВА АДМІНІСТРАЦІЯ ПОЛЬЩІ.

ЛЬВІВ. — У Львові розпочалася розправа проти 55 селян з Вільок Мазовецьких, пов. Рава Руська, за те, що вони пробували не допустити польської влади до заліснення громадського пасовиська. Коли прийшла влада, щоб силою заліснити громадське пасовисько, селяни напали на віцестаросту, лісового референта, війта і поліцаїв та хотіли їх відігнати. Але останні вжили зброї і тяжко ранили трьох селян, які потім у шпиталі померли.

ЗНУЩАЮТЬСЯ НАД ВЯЗНЯМИ.

ЛЬВІВ. — В Люблині розпочалося слідство проти тюремних наставників, які в звірський спосіб знущалися над вязнями, так, що три вязні згинули в одним місяці. Дотепер слідство виявило, що смерть тих вязнів наступила внаслідок тяжкого побиття. Арештовано 11 тюремних службовиків. Досі на розправі зізнавали 60 вязнів, які говорили про тяжкі побиття, поповнені на них.

ЯК ВИГЛЯДАЄ „СОЦІЯЛЬНА РІВНІСТЬ" У СОВЄТАХ.

МОСКВА. — Орган совєтських робітничих організацій, „Труд", містить жалі одного московського кухаря, Ніконова, що куховарське ремесло в Совєтах стоїть у погорді і є дуже мало платне. Ніконов хоче повести пропаґанду, щоб те ремесло не вважали за гидке, бо воно є корисне для людства; а також, щоб за нього трохи більше платили.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКА ВІДПОВІДЬ

Польська відповідь на українське домагання автономії для українських провінцій під польською окупацією до певного ступня не є нічим несподіваним. Як лише прийшла вістка про це домагання, всякий, хто знає поляків, себто їх націоналістичну непоміркованість, їх нетерпимість до всього непольського, не міг сподіватися, що нагло поляки перемінили свою натуру та стали терпимими, поміркованими й вирозумілими. Сподіватися цього від поляків булоб те саме, що сподіватися від бика молока.

Через те й відкинення українського домагання поляками зовсім нас не дивує. Сталося те, чого можна було сподіватися. Сталося те, чого можна було сподіватися на основі всієї польської історії взагалі, а історії польсько-українських відносин зокрема. До цеї довгої історії додано ще один, нині зовсім зайвий доказ, що українцям в одній державі з поляками жити не можливо.

Одначе навіть як не можна було сподіватися від поляків ніякої уступчивости для українського національного руху, то всетаки можна було сподіватися від них хочби якогось жесту, хочби якогось зверхнього маловажного руху, що вони, як не хочуть признати українських домагань, то хоч пробують зрозуміти українські почування, бажання й домагання. Таким жестом булаб наприклад дебата над цею справою в польському соймі в Варшаві. Який вислід цеї дебати не був би, на всякий випадок вона була би багато поважніша, ніж ця дебата, яка в цій справі ведеться тепер, дебата польської преси.

Хто знає польську пресу, той знає, яка непоміркована вона в своїх висловах, як нерозумно ставить вона кожну справу, як підмазується вона не до найкращих почувань людини, але до найгірших, як підлабузнюється вона до вулиці й до вуличних почувань. Словом, польська преса майже без винятків — брукова преса. Цій пресі, до котрої українці не мають ніякого доступу, тепер дано нагоду дебатувати над справою українсько-польських відносин, і вона виконує це право менше-більше так, як наприклад брукові ґазети в Америці судять людину, обвинувачену за який сензаційний злочин.

Перенесено справу українсько-польських відносин із сойму на шпальти польської брукової преси простим деспотичним приказом президента польського сойму, що внеску українських послів не буде трактувати як звичайний внесок, бо, мовляв, сойм такого внеску реґуляміново трактувати не може, бо це справа конституційна, яку порушувати може лише президент держави.

Правна ключка, вжита президентом сойму, занадто прозора, щоб на ній українці не пізнались. І вона теж буде становити ще один причинок до того почуваня серед українців, що відосини між українцями й поляками можуть бути розвязані аж тоді, коли поляки в українських справах не будуть мати ніякого голосу, бо українці й поляки будуть в окремих державах.

УЖГОРОД У ГОДИНАХ ЕВАКУАЦІЇ

Ужгород, 9. листопаду.

Завтра зранку ввійдуть мадяри до Ужгороду. І від завтра не буде це Ужгород, але Унґвар. Немезида обертає чергову сторінку історії цього міста з глумливою усмішкою. Бо прецеденсів зради самого себе у світі щораз менше. А це місто зраджує само себе, своє нині і своє завтра, зраджує з радістю раба, що затужив за чужою владною рукою, заки ще зрозумів суть і розкіш самогосподарювання.

Склявус сальтанс (раб скаче).

Траґізмом великого історичного непорозуміння надихана атмосфера Ужгороду. На вулицях усе частіші вистріли, все частіше кров темною соковитою плямою розливається на камяних плитах пішеходів. Від учора панує тут стан облоги, в шестій годині вечора завмирає тут усякий рух, усі кав'ярні й ресторани позачинювані. А проте ніч гуде сальвами вистрілів, криками і стукотом погоні.

Вчора нарахували в місті 12 трупів, нині перед вікнами готелю, де живу, перед старим мостом понад Уж, упав від кулі чеський старшина. Кілька хвилин пізніше, на тому самому місці, польова жандармерія розстріляла двох, зловлених зо зброєю в руці, цивілістів. Їхні тіла кинули в Уж.

Нині також крівавий свій день мала василіянська ґімназія. Десяток людей із мадярської, т. зв. порядкової сторожі, вдерлися до будинку манастиря і під загрозою револьверів примусили протоігумена, о. Булика, евакуватися. Нападові проводив жид, постійний шофер протоігумена. Боївка поводилася брутально. Черцям дозволили взяти тільки найконечніші речі; каплицю збезчещено. Кільком братчикам, яким дозволили залишитися для втримання порядку в манастирі, приказали себе пізніше гостювати обідом. Принесли горівку і вино, бенкетували... і потім грабили. Не пощадили навіть манастирських вилок і ножів, ховаючи їх на резерву по кишенях.

І на це прийшла нагло... чеська польова жандармерія, що ослонювала відворот останніх частин армії. Окружили будинок, вбігли до середини з ручними ґранатами в руках, внесли до передсінка скоростріл. Почалася ревізія „ревізорів", що з тремтінням попідносили руки вгору. Знайшли зброю і покрадені предмети по кишенях.

Що було далі, не описую. Братчики все ще не змили крови з долівки і зо стін та не можуть прогнати зперед очей примари шістьох розстріляних під муром...

Всі оо. василіяни з о. протоігуменом виїхали до Малого Березного, де знайшли притулок у тамошньому, малому і похиленому до землі від старости, манастирі.

Подаю тільки фраґменти, бо цілости не сила охопити.

Евакуація державного майна йде далі. Не стає вантажних авт і не стає рук для праці. Військо торбується в першу чергу за майно своє і чеських урядовців, що забирають зо собою цілу обстанову своїх помешкань, не залишаючи навіть найменшої речі. В таких умовах міністер Ревай, що переводить евакуацію та одночасно єдино репрезентує цивільну владу, стає перед непереможними трудніощами. А проте люди працюють. Начальники ресортів разом із шкільною молоддю зносять до вантажних авт на плечах меблі, книги, лямпи, телефонічні апарати... Скоро, скоро!...

А всюди він, Ревай, не міністер, не репрезентант уряду, але людина, що горить під маскою спокою, що хоче розумом, очима охопити все, зберегти все і запанувати над усім. Рідко вдається бачити, щоб в одній людині так ядерно ясно вмів зосередитися ввесь зміст влади, її воля й її сила.

Зпоміж цивільного населення нині евакуюються ще найбідніші. Багато з них ідуть з клунками в напрямі Доманинець, того передмістя Ужгороду, що опинилося вже в нових межах Карпатської України. Вертаючись нині з Краєвого Уряду, я бачив батька з наплечником і величезним клунком, а обіч дівчинку може шести років, що одною рукою вела козу, а в другій тримала міцно притулену до грудей ляльку і тихо хлипала.

Коли я ту дівчинку цілував у русяву головку, видалось мені, що цілую заплакану душу українського Ужгороду.

*

За годину виїду з цього міста. Нічого мене вже не вяже з ним, хіба спомин минулого. І те минуле було карикатурне й болюче. Українське в ньому було таке мініятурне, таке придушене, як квітка на пустарищі, придавлена чоботом кондотієра. Бо кондотієри були сіллю цього міста. Формували його нове обличчя і ґальванізували його звироднілий політичний нерв мадярони і москвофіли, космополітизували жиди, експльоатували морально чехи. Вониж, як владні опікуни, були найбільшими деморалізаторами Закарпаття.

Нині це належить до минувшини, мабуть таксамо болючої для них, як і для нас. Порожній став Ужгород. Налякані станом облоги і подіями останніх годин, люди не виходять на вулиці. Але знаємо, відчуваємо, що радість живе поза мурами цих будинків. Проблема тільки: скільки у ній щирости? Бо напр. жиди у своїй провідній верстві — турбуються. Їх лякають не тільки арійські тенденції, що існують тепер у Мадярщині, але куди більше — препогані господарські перспективи.

Зразок:

До знайомого італійського журналіста, що протелефоновує з готелевої кабіни свою чергову реляцію до Риму, підходить господар, жид, і просить настирливо:

— Телефонуйте, пане, що Закарпаття не втримається без Ужгороду і Мукачева. Це катастрофа для цілого краю. Ми згинемо і вони згинуть...

Італієць очевидно телефонує, додаючи, вже від себе, що такий зрештою погляд цілого населення країни.

Нагорі в голю готелева служба шиє поспішно триколіровий мадярський прапор. З держака зірвали саме жовтоблакитний. Вже непотрібний.

Панцирне авто дудонить по вулиці. Тонкі цівки скорострілів виглядають, наче колючки їжака. Останні військові стежі переходять через міст.

Вже час. Треба їхати. Одним з останніх вантажних авт, чи селянською фірою, чи і врешті доведеться перейти пішки через місток на каналі до Доманинець?...

А далі?... Що Бог дасть і воля і сила цього століттями одурманюваного й окраданого українського люду. Цього люду, до якого нарешті усміхається життя найкращим у світі усміхом волі. — („Діло").

Роман Голіян.

ВИБОРИ

При всьому балаканні про демократизм тих теперішніх европейських держав, що виявляють політичну рухливість, дається в останніх часах добачити охоту тримати цей демократизм виключно за параван для тих мас, що не люблять новостей. Але навіть найдемократичніші держави, коли прийшов важкий час, не питалися зовсім своїх громадян, що вони про це, чи про те думають. Самі уряди розділили Чехословаччину зразу на мапі, а потім у дійсності; сам чехословацький уряд роздав по кавалку своєї держави і прогнав свого президента, але „громадян" не питав про раду, чи голос. Польща теж без нікого забрала собі кавальчик землі, ризикуючи навіть на війну. Але й Рузвелт теж сам із власного почину телеґрафував собі до Гітлера поклики до миру. Тільки в Анґлії, чи Франції зробили невелику комедію з парляментом.

Від довшого часу дискутують у Польщі про устрій держави, бо кажуть, що устроєві форми старіються і з часом стають таким анахронізмом, як почтовий диліжанс. Зачинають передумувати, що держава, яка може швидко зосередити всю енерґію народу на одному відтинку, перемагає, а програє, коли мусить іще питатись поради чи рішення в парляменту, народу. Хоч, з другого боку, особливо урядові кола оминають слова „тотальність", щоб не виводити мас із самодурства.

Польща має на тепірішній час дуже дивний виборчий закон: виборці не голосують на посольського кандидата, тільки орґани, менш чи більш залежні від уряду, вибирають делеґатів до т. зв. „окружних виборчих комісій", а там настановляють кандидатів на послів, не більше як чотирьох. Були у варшавському соймі посли (між ними українці), що завжди відказували на цей закон і домагалися його зміни. Але уряд не ставив зміни на порядку нарад. Аж сталося так, що саме на передодні чехословацької траґедії, яка ще й сьогодня держить цілий світ у напруженні, Польща не мала парляменту. Президент розвязав сойм. Чи тому, щоб виминути потребу багато радитися? Цього в декреті про розвязання сойму нема. Але зате подана така причина, що треба нового сойму, щоби поправив виборчий закон.

Тепер саме розписані нові вибори до сойму й сенату. І не буде зайвим сказати кілька слів про відношення ріжних політичних ґруп у Польщі до тих виборів.

Три головні польські уґрупування, а то найбільші україножери „вшехполяки", або „народовці", менше крикливі „людовці" (селянська партія) і фальшиво-справедливі соціялісти, постановили не йти до виборів. Вони висміюють „посольські посади" на всі лади, а до виборів не йдуть, бо, кажуть, нездала виборча ординація. Щоб у їхній постанові був який змисл, не можна сказати. Бож коли виборча ординація лиха, а сойм має її перемінити, то виходилоб, що требаб іти до виборів. Але це не наша річ учити поляків політичної льоґіки. Урядова партія О. З. Н. (Табор національного обєднання) запрошує їх до виборів, як може: добрим словом, покликом до консолідації народу на соймовій арені, а сьогодня то сам премієр, ґен. Складковскі, як кандидат на посла в Турку (Познанщина), пригадував з біблії, що може наступити „плач і скреґіт зубів"...

А що на це українці? Українські соціялісти-радикали постановили на своїй нараді 25. вересня не брати участи у виборах. Того самого дня постановила таке саме рішення українська соціял-демократична партія, а 26. вересня рішила так також і Головна Рада молодої жіночої орґанізації „Дружина Княгині Ольги", не тому, що її патронка також не голосувала, але „з уваги на обовязуючу виборчу ординацію". Не йде до виборів і ґрупа Д. Палієва, Фронт Національної Єдности. Москвофіли не рішені, але що деякі з них почали переговорювати з тим славним Войцеховским, що то в соймі так напрасно напав на митрополита А. Шептицького, то партія заборонила говорити з „чужими факторами". Осталися ще дві українські ґрупи: УНДО й Обнова (партія еп. Хомишина). Вони рішені йти разом до виборів. В УНДО довго радилися, розбирали на всі боки, але нарешті вирішили йти.

Ті, що стоять проти виборів, то головно з того огляду, що система добору кандидатів на послів не дає змоги поставити справді незалежні кандидатури, а кандидатом може стати лише той, на кого уряд згодиться.

Уряд погодився на 15 українських кандидатів і приняв усіх тих, що їх поставило УНДО, хоч представники тієї партії згори заявили премієрові, що вибрані посли поставлять у соймі оправу територіяльної автономії українських земель.

З дотеперішніх послів кандидують: Василь Мудрий, Василь Болюх, д-р Степан Біляк, д-р Роман Перфецький, д-р Іван Волянський, д-р Степан Баран, д-р Степан Витвицький, Зиновій Пеленський (рільник), д-р Олександер Дереш, д-р Павло Лисяк, д-р Гриць Ганкевич, адв. Степан Ярема Навроцький і д-р Роман Слюзар. У сяніцькій окрузі ставлений український кандидат, Олександер Гладишовський, у виборчій комісії перепав. Кандидати Дереш і Слюзар, здається, не мають багато виглядів перейти. На округу Золочів-Радехів-Камінка Струмилова поставили поляки кандидата (побіч д-ра Біляка) також москвофіла Івана Мисяка. Якщо українці не підуть до голосування, то готов вийти польськими голосами москвофіл, а д-р Біляк міг би перепасти. Скільки шкоди міг би в теперішню пору накоїти в соймі москвофіл, годі це навіть передбачити. А вже й не говорити про цей сором, щоб у сьогоднішних часах міг рахуватися народнім заступником москвофіл, що називає себе „русским".

Цей приклад наглядно показує, що наш нарід повинен користуватись усякими трибунами, бо всеодно — покличуть кого іншого.

На Волині кандидують: С. Тимошенко, Онуфрійчук, Огородників і Бура. Всі вони з ґрупи ВУО (Волинське Українське Обєднання), що рахує себе „зорґанізованим громадянством, яке має громадські аспірації і працює над вихованням свідомої волі, що є заборолом проти всяких руїнних сил". (Волинське Слово з 2. X.).

Коли польські будучі посли будуть мати в новому соймі вдячні переживання, бо будуть напевно маніфестаційно одобрювати висліди політики уряду, що придбав промислову частину землі з 220,000 населення; коли пічнуть обговорювати теперішнє середньо европейське політичне положення, причому попадеться українцям напевно „на горіхи", то положення будучих українських послів буде незавидне. Передсмак того вже маємо в заявах львівських посольських кандидатів, президента міста Львова, д-ра Островского, і відомого вже д-ра Войцеховського. Перший з них говорив на „обивательському" зїзді О. З. Н. у Львові, що „без Мало-

СЛОВАЧЧИНА ТА СЛОВАКИ

НАРІД І ЙОГО РОЗСЕЛЕННЯ.

(9)

Батько в родині має найбільшу владу і пошанівок. Зовнішньою признакою тієї поваги є те, що батько має право не здіймати капелюха в хаті, а сини або служба, як увіходять до хати, мусять його зняти. Отже батько: господар дому, під його управою є поле і шафка за столом (альмарія), він визначує роботу чоловікам у родині. Мати має під ключем комору і скриню з одежею та біллям, заряджує домом, визначує роботу жінкам, які належать до родини. Коли батько вмре, заступає його в господарстві мати з найстаршим сином. Старі господарі звичайно до смерти не віддають господарства, хіба що їм тяжка недуга не дозволяє правити в родині. Як син ожениться, впроваджує жінку до дому батьків і спільно працюють на тій самій ріллі, далі піддаючися приказам батька, а молода жінка (невістка) матері. Рідко трапляється, щоби батьки віддавали за життя маєток дітям, рідко теж по їх смерти ділять поле між себе, а працюють далі спільно під рукою найстаршого брата, мають спільний стіл, спільне вогнище, спільну комору. Лише тоді, як осталися два брати, або як у родині дійде до сварок, діляться господарством і переносяться до нової хати.

Життя в родині буває звичайно зразкове, основане на взаємнім пошанівку. Видно це навіть із говорення. Діти не лише батькові й матері, а всім старшим особам кажуть „ви", так говорить навіть жінка до чоловіка, головно коли чоловік значно від неї старший, або вдовець удруге оженений з молодою дівчиною. Ознакою не так панібратства як прихильности та привязання є, на їх думку, коли хтось говорить до когось і промовляє до нього його хресним іменням; калиж так не говорить, то вважають це образою.

До спільного стола сідають звичайно двічі денно в зимі, себто до снідання (груби фруштик) і обіду (обед), підчас полевих робіт до малого снідання (тенки фруштик), підвечірку (ольцорант, свачіна) і вечері. Звичайно їдять те саме рано, що і в полудне, себто барабольі з квасним молоком, капусту, рідше кашу або затирку з молоком. На переднівку, коли все минулося, намагають кулешею, лише посолонею або з молоком; коли є ще капуста, то служить за присмак.

Самособою, що при тяжкій праці в полі або в багатших околицях харч не лише ліпший, але й обильніший: їдять тоді галушки з бриндзею, пироги з бриндзею або овечим сиром, а в багатших і веприну, вуджену або солену, яку держать від запустів у бочівочках. Перед їдженням трактуються напитком, горівкою (паленка), вином і то пють із одної пляшки почерзі без чарки (погарка).

При родинних обрядах, як хрестинах або весіллі, дають гостям ліпші страви.

При хрестинах до поліжниці, відділеної в ліжку паравaном або плахтою, мають доступ лише жінки, бо очі чоловіків моглиб пошкодити жінці або дитині. Не батько дитини, а повитуха (пшемоцніца) запрошує знайомих на кумів. Як передтим вдома, так ще і перед церквою частуються запіканою горівкою з медом і т. зв. „болестиками", себто пампухами, смаженими на мавлі, а немовлятку дають до пеленок гроші. В день хрестин не купають дитини, щоб не вмерла. З дівчинкою радять іти до хресту зранку, щоб вчасніше віддалася. Коли хрестини мають бути обильніші, відкладають їх на найближчу неділю пополудні, спрошують головно посвоячені жінки. Кожна із запрошених приносить „паленку" або вино й колачі та кладе це на ліжку поліжниці. Їдять росіл із рижом і з „резанцами" (макараном), печеню із сушом. До їжі припрошує (нука) хресна мати, що заступає господиню. По обіді підохочені куми співають відповідні пісеньки, що торкаються передовсім дитини та її матери.

Дівчину вже на 13—14 році вважають дозрілою і готовлять замуж. Всільний обряд зачинається від залицяння, яке основується м. і. на цьому, що парубки йдуть до дівчат і при вікні комірки, в якій вона спить із мамою, або і в комірці, проводять час на гутірці, нераз і цілу ніч. Зовуть це „воглядами" — іти на „вогляди". Коли вже передтим за згодою батьків парубка та дівчини прийшло до заручин, то після обміни перстенів приходить лише наречений, інакше нераз кілька парубків стоять під вікном або сидять із дівчиною під хатою.

Підчас оповідей ходять наречені до священика, щоб їх повчив про правди віри і будучі обовязки. За науку дають парохові вино та колачі. В неділю третьої оповіди обоє наречені повинні бути в церкві і то, наскільки можливо, вбрані наче до шлюбу.

Сирота або бідна наречена звичайно ходить на збірку, збирає муку, полотно, піря, гроші — що хто дає.

Властиве весілля у багатих і середньозаможних тягнеться три дні: від понеділка вечора (після третьої оповіди) до четверга вночі. Того дня бавляться окремо дружби, а товариші молодого у його батьків, дружки та ровесниці молодої у її батьків; там „іграю мляденецки танец", тут оплакують дівоцтво. Вечором подають гостям обід: воловий росіл із крупками або рижом, капусту з мясом, другий росіл із курки з тістом, макаран із бриндзею, або струдель, печеню із сушом, клюски. Потім ще помоляться, часом потанцюють і вчасно розходяться додому.

(Дальше буде).

Іцко.

— Іцку, на що ти купив собі щітку?

— Ну, чистити одіж.

— А на що ти купив гребінь? Не жаль тобі грошей?

— Якто на що? Щоби чесатися.

— А на що тобі, Іцку, мило?

— Буду що дня митись.

— Іцку, Іцку! Скажи мені правду, чи ти не хочеш вихреститися?

польскі Східної не можна собі зобразити потуги (моцарствовосці) Польщі. Найжиттевіший інтерес польського народу, щоб ту область якнайсильніше зцементувати з рештою Польщі під оглядом політичним, культурним і господарським". Очевидно, не забув добавити, що держава мусить тут піддержати польський елемент, бо „кожне посилення польського елементу є тут посиленням Польщі". А другий кандидат, Войцеховскі, викрикав, що „польскість тієї землі виставлена на небезпечні атаки з боку аґентів комуністичної Москви і з боку наших співгромадян, що говорять іншою мовою і почуваються до іншої національної спільноти, змагають до виселення нас з відвічних садиб наших прабатьків, до загарбання тієї землі і відірвання її від нашої польської батьківщини". Потім представив будучий посол страх, як то „наш противник, хоч ним є наш співгромадянин, заходиться, орґанізує, творить силу проти нас, у змаганні відірвати цю землю від Польщі, кидає гасла територіяльної автономії. Одначе на таку вимогу українських проводирів відповідаємо в імені 2½ міліона польського народу у східній Галичині (Малопольскі): ні! по сто разів ні" і т. д.

Такі й подібні погрози є теж одним з мотивів, що вимагає участи українців у соймі. Тепер події зміняються незвичайно скоро. Бачили ми це на Закарпатті. І коли треба було зложити уряд, то зложили з тих, що мали посольські мандати. Головна річ у тому, що українські посли будуть робити в соймі, і яких тактичних ходів ужиють. Що їм там не буде з медом, це очевидне. Але якщоб вони й мали потрібну відвагу та мужність, то в нинішній момент можуть дуже прискорити хід історії. Що теперішні українські кандидати це здебільша чесні люди, це в нас відоме; але скільки в них буде мужности, це щойно побачимо.

Львів, 23. жовтня 1938 р.

X.

СИН ПРЕЗИДЕНТА В „ФІЛЬМАХ.

Джеймс Рузвелт, що недавно став віцепрезидентом фільмової корпорації Голдвина.

• З ДНЯ •

БОРОТЬБА ЯЗИКАМИ І БОРОТЬБА ДІЛАМИ.

Пише скрентонська „Народна Воля" з 8. грудня ц. р. таке: „В краю йдуть від кількох днів масові поліційні репресії проти цілих областей. Іде розгром цілих громад. Ідуть цілі погоні на людей, а кого зловлять, над тим у нелюдяний, страшний спосіб знущаються. Такі масові репресії йдуть у Львівщині, Тернопільщині, Підгаєччині, Зборівщині, Бережанщині, Рогатинщині, Долинщині, Дрогобиччині. Нема ніякої пощади ні для старців, ні для жінок, яких однаково в звірський спосіб бють. Дня 15-го листопаду несподівано стався такий напад на Денисів, тернопільського повіту, де тоді відбувала відома кооператорка, Іванна Блажкевичева, кооперативний курс. На ньому було коло 20 хлопців. Їх усіх зловив відділ поліції на конях, виволік за село і в страшенний спосіб побив. Між іншими побито до втрати притомности Блажкевичеву, старшу 52-літню жінку. Її повалено на землю, на неї сіли кілька поліцаїв, як татари, і били так, що вона тепер лежить у смертельній небезпеці в шпиталі у Львові. Можна собі вже уявити, як скатовано інших, коли не було пощади для віку матери кількох дорослих дітей".

ЩО НАМ РОБИТИ?

Читаючи це, в жилах стинається кров. Хочеться кричати до неба про пімсту. Та такий крик був би тільки гістерією, що на ділі не приносить ніякої користи. Замісць безплідно кричати, ми повинні тут в Америці зорганізувати протести, маніфестації і масовою участю та відповідною освідомляючою літературою повинні виявити перед чужинцями ті страхіття. Своїми протестами і масовими виступами ми здемаскуємо ляцьких звірів, звернемо на них увагу світу, а заразом змусимо їх хоч трохи застановитись над тим, що вони роблять. Бо про добру опінію перед культурним світом поляки дуже дбають.

МИ ВЛАШТУВАЛИ МАНІФЕСТАЦІЮ.

Ось, маючи це на увазі, українські національні організації влаштували таку маніфестацію в Ню Йорку і запротестували перед світом проти тих звірств.

Та як до цього протесту і маніфестації віднеслась „Народна Воля"? Вона не тільки що не прилучилась до того протипольського протесту, а є агітувала проти нього, називала його „фашистівським" і навіть не хотіла помістити платного оголошення.

Отож писати про звірства в Польщі, викликувати серед української суспільности жаль і тим робити враження, що мовляв, вона також співчуває з катованими — це „Народна Воля" вміє. Але коли мова про конкретну, дійсну поміч катованим — дини, а „Народна Воля" йде боком, уже винаходить видумки про „фашизм" про „надшарпаний авторитет" і т. п.

ПРО ЩО ИДЕ „НАРОДНІЙ ВОЛІ"?

Певно, редактори „Народної Волі" з „побожним" огірченням можуть запитати: „Невже ви, панове, думаєте, що ми аж такі погані, що не симпатизуємо з українським народом у тім його тяжкім положенні?"

Ні. Аж так далеко ніхто не посуджує панів редакторів „Народної Волі". Вони, без сумніву, трохи симпатизують. Але ті симпатії такі маленькі, що їх кожний раз, коли мова про дійсну поміч українському народові, заглушить їх особиста амбіція, страх перед утратою в суспільності всіх впливів, бажання плавати поверху суспільного життя. Ось ці особисті причини не дозволяють нашим радикальним редакторам і їх прихильникам підчинитися в ніякому разі своїм противникам, навіть тоді, коли йде про загальну справу, про поміч катованому українському народові.

Вони самі не можуть нічого більшого вдіяти, бо їх замало. А також не бажають, щоб хтось інший щось корисне зробив. Бо, зробивши щось корисне, той „інший", зрозуміло, здобуде серед суспільности також і признання. А ці радикали не хочуть. Тому вони всюди свинять. І то навіть у таких випадках як всенародний протест. Та, маючи на увазі ці факти, чи не виглядають лицемірними на сторінках „Народної Волі" і ті новинки про катування українських людей у Польщі?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АЛЕНТАВН, ПА.

Свято Героїв.

В неділю, 30 жовтня ц. р., заходами 23 від. ОДВУ наша громада відсвяткувала Свято Героїв. Свято почалося в церкві панахидою за померлих героїв, яку відправив о. Й. Филима. Притім виголосив гарну патріотичну проповідь.

Вечором відбувся святочний концерт з промовами і деклямаціями. Концертову програму виконав хор укр. прав. церкви під проводом п. І. Заворського. Вступне слово виголосив о. Й. Филима й у своїй промові представив значіння та ціль свята і підкреслив заслуги, відданість та самопосвяту героїв, які з великої любови до свого народу зложили на жертівнику своєї батьківщини все, що найдорожчого мали, — життя.

Головним бесідником був п. Е. Ляхович з Ню Йорку. В свїом цінним рефераті він змалював життя як безнастанну боротьбу за існування і говорив, що цю боротьбу ми мусимо зводити, коли хочемо існувати. Ми мусимо збротись морально і фізично. Бо хоч за нами є правда, то щоби впровадити її в життя, потрібно до того ще фізичної сили. Революційні герої це люди, які є героями не лиш моральної сили, але й фізичної. Нарід, який попаде в неволю, мусить таких революційних героїв виплекувати якнайбільше, бо в них міститься його одинока надія.

Черговим бесідником був о. В. Горохівський з Нортгемптону. Як бувший старшина Української Армії, він вичисляв з її минувшини геройські постаті. А серед них найдовше спинився на останній, найбільшій жертві, вбитій большевицьким агентом, на полк. Е. Коновальці. Покійний Е. Коновалець у 1918 році в боротьбі зо скоропадщиною виявив себе непохитним, глибоких моральних та ідейних засад, борцем. Він користувався великою пошаною серед стрілецтва і широкого громадянства. Шановний бесідник знав полк. Е. Коновальця особисто і в кількох випадках навіть разом він боролися за державність України. Бесідник закінчив свою промову словами: „Як приємно згадати нині тих героїв добрим тихим словом! Розшматовані кусочки тіла бл. п. Е. Коновальця не пропали, а залишилися в кожному з нас у серці. Вони родитимуть месників, що визволять наш нарід з неволі і створять соборну незалежну українську державу".

На закінчення промовляв ще о. Филима і сказав, що тим скромним концертом ми хоч у частині сплатили довг нашим героям. По відспіванні національного гимну закінчено свято.

Збірка на панахиді принесла $7.15, у салі в часі концерту $21.75. По відтягненні розходів вислано через Обєднання на визвольну боротьбу $20. Зложили на концерті по $1: Параскевія Паращук, М. Мушастий, о. В. Горохівський, Е. Ляхович, З. Гуцайлюк, Р. Бойко; Г. Фариняк, М. Мельничук; по 50 ц.: Текля Корінь, п. Горохівська, М. Рудакевич, Катерина Позабанчук, І. Заведюк, Марія Касич, П. Малий, Марія Турчин, Марія Попик; дрібними $9.25.

З. Гуцайлюк.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

Протестаційне віче.

В У. Н. Домі в Дітройті відбулося 19 листопаду ц. р., в годині 3-тій пополудні, протестаційне віче. Вічем проводив д-р А. Т. Кібзей, голова Центрального Комітету віче Дітройту й околиці. Тому, що на салі були присутні кореспонденти американської преси, голова відкрив віче англійською мовою та покликав до слова о. д-ра С. Чеханського, котрий для інформації кореспондентів теж виголосив довшу промову по англійськи. В своїй промові він таврував ляцькі звірства над безборонним українським населенням. Опісля виголосив і по українськи зворушливу промову. Від українського жіноцтва говорила пані Юлія Шустакевич. Вона закликала жіноцтво до дальшої боротьби з наїзниками на українських землях. Цю боротьбу можна найкраще перевести організованим шляхом. Бесідниця зазначувала, що ми маємо пімстити наші кривди зуб за зуб, кров за кров.

Про Карпатську Україну говорив о. Л. Сембратович, котрий перебував там довший час. Він описував у своїй промові красу Карпатської України, як теж закликав зложити жертви на відбудову української держави.

Дальше говорили: І. Чайківський, касієр Ц. К. п. Кізел, що проголосив збірку; на закінчення інж. О. Луцейко прочитав кілька найновіших новин з Карпатської України.

Д-р А. Т. Кібзей прочитав резолюції, котрі принято вцілості, та проголосив, що цілий цей місяць будеться провадити збіркова кампанія на відбудову нової української держави; тому кожний громадянин повинен зложити свою якнайбільшу жертву.

На вічу жертвували: Союз У. А. від. ч. 26 $25; С. Берляндин, $25; Укр. Ветерани $10; Укр. Дем. Клюб з Гамтрамку $10; Союз У. А., від. ч. 5 Н. Дітройт $10; ОДВУ від. ч. 4 $10, У. Н. Гром. Н. Дітройт $10; Дівчата на вечерку в Союзі Українок ч. 5 зібрали $6.-10; У. Ч. Х. при ОДВУ ч. 16 $5; Союз У. А. ч. 37 $5; Катерина Кардаш $6; по $5: Н. Кузик, М. Кулинич, д-р Іван Грибик; А. Скольський $3; по $2: М. Стельмах, Т. Гаврилюк, Н. Радовий, Й. Біловус; по $1: С. Лисак, Явдоха Кахній, В. Шимків, Н. Семин, Лишньовський, Т. Солодкий, Т. Торський. Багато жертводавців не бажали подавати своїх імен. Загальна збірка принесла $250, котру вцілості вислано через Обєднання.

В. Дідик.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

ПОМЕР БУЛАВНИЙ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ.

В Честері, Па., помер 25. листопаду б. р. на удар серця бувший булавний УГА, Дмитро Перчак. Він походив із села Лука, самбірського повіту, де й родився 8. листопаду 1890 року.

Булавний Дмитро Перчак пройшов цілу Україну ще з австрійською армією, а по її розбитті зараз вступив до Української Армії і був одним з організаторів військових частин у Самбірщині. Якийсь час повнив службу при штабовій сотні в Самборі, чи в Стрию, а потім при відступі перейшов на Чехословаччину, де був інтернований з іншими частинами армії. В 1923 році приїхав до Америки і прожив тут 15 літ. Покійний визначався жовнірським характером. Як такому, тяжко було привикнути до обставин тутешнього життя. Старався поліпшити своє життя, як лише міг. Довший час працював в асекурації, а потім пішов у бизнес. В останніх днях виказував велике зацікавлення подіями в Рідному Краю і готовився до відїзду в Карпатську Україну. Україна для нього була тим символом, за яким він бажав умерти на полі бою з ворогами. Та не довелось йому сповнити своїх мрій. В останніх днях дістав картку від своєї сестри Дарії, що є монахинею в монастирі сестер василіянок. Картка зображає заковану Україну з терновим вінком на голові. Над карткою покійний плакав. Похоронено його в Честері в понеділок, 28-го листопаду. Почесну службу при похороні творили бувші стрільці УГА під командою голови Стрілецького Гуртка з Філядельфії.

Хтоб знав дещо більше про булавного Дмитра Перчака, (бо він сам був надзвичайно скромний і про себе мало коли говорив) то хай подасть про життя цього українського вояка до часопису.

Т. С.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ШІКАГО, ІЛЛ.

На Закарпаття.

Виказ жертводавців підчас українського протестаційного віча в Шікаго 16. жовтня 1938: Український Кооперативний Ресторан $10; по $5: Горожанський Клюб у Гесонпарк, Тов. Ольги Басараб у Гесонпарк, адв. Пелехович, д-р М. Сіменович, д-р Іван Смук, Н. Н. К. Б., С. Мазяк, пані Угриновська, Андерсон, Ю. Маслей, І. Карпа, Гардверстор Іван Коваль, тов. Кобзарі, А. Булка, І. Пишний; по $3: В. Токаревич, д-р О. Тарнавський, Ю. Крис, А. Партика, А. Федоров; по $2: Т. Шпікула, Н. Гудз, А. Миленький, З. Сніданко, С. Мілор, І. Риза, арт. мал. Кравс, Т. Абрамик, Й. Лоханський, І. і Клявдія Гайович, П. Мікула, п. Гайовия і дружина, д-р С. Кочій, Т. Подола, С. Зелінка, А. Оленець, І. Сабан, Ю. Ярема, Т. Куйбіда, І. Мікула, Анна Гавриш, О. Олешко, І. Бабій, п. Квасниця, п. Бойко, І. Будзинський, Е. Вігак, Н. Кордик, О. Максимович, О. Шостак, В. Лоняк; по $1.50: В. Лучків, п. Лазука, п. Фединський; П. Голуб $1.25; по $1: М. Пітула, А. Пудик, Т. Пельц, С. Дуржевич, Ганасик, Куліш, Н. Канюга, Н. Гуцул, Т. Кривовяз, В. Шпорлюк, Параскевія Мацяк, Катерина Шемердяк, І. Дужанський, Я. Бас, А. Кухарський, Р. Штим, М. Васильців, Т. Ляшок, Анна Біла, І. Процик, І. Лащук, І. Ішків, Й. Гарасим, В. Гуцал, Н. Кашуль, М. Белеґай, В. Могомета, Т. Матичак, Й. Нісевич, І. Пініло, С. Паньків, І. Сцімборський, С. Прокопів, Марія Мосевич, П. Гринчишин, полк. О. Шаповал, І. Горбай, Й. Бучавський, Теодозій, М. Галушка, Г. Стасюк, о. П. Ковальчик, о. К. Кирстюк, М. Кухар, І. Дорош, Олександра Сем, М. Микитин, Н. Николишин, А. Панькевич, Т. Станішевський, Т. Ценкі, Войтович, М. Остафійчук, С. Паньків, П. Демчук, В. Цебряк, М. Лацик, І. Драй, С. Мельничук, А. Скоропад, М. Шарон, Д. Чорний, В. Мило, Г. Захаркайло, Ф. Опиханий, І. Новіцький, Р. Литвин, Шеменда, Ґреґа, М. Білик, І. Ласкевич, К. Дурдяк, П. Процюк, М. Шкраба, Співак, Шкарабан, С. Ментус, М. Мельник, І. Мостовий, Г. Березовський, Децик, Колодій, Луців, Д. Ґіжовський, І. Лашин, П. Жовнірчак, М. Марущак, Тягнибік, Й. Коцовський, В. Музика, Д. Канчір, В. Сідорак, А. Кукулас, І. Жеровняк, П. Ґошко, П. Леськів, Головчак, В. Магомета, А. Вуйцік, С. Іванишин, П. Підлісний, А. Іванишин, Романяк, Курко, М. Дмитрусь, Н. Читвінський, І. Ничай, Д. Кощіль, Кохановський, П. Коколюс, Розі Гуміняк, адв. Р. Смук, І. Кравс, Я. Квачан, Скоропад, Шемелюк, Присташ, Дацько, І. Дубовий, К. Литвин, О. Глюз, К. Падяк, І. Захарків, М. Дибка, П. Кузьма, О. Любас, К. Каня, Н. Шумак, М. Фединський, Марія Панькевич, М. Семків, М. Цьвань, В. Ґубринович, П. Кулиняк, Кликун, І. Кобиляк, М. Сапітал, М. Тарандій, П. Савіцький, І. Миленький, П. Лучків, Н. Подлецький, Т. Гринишин, М. Чорник, І. Чайка, М. Войда, Н. Марущак, А. Вайда, Д. Попадюк, І. Ярема, П. Пакіш, В. Лацек, Й. Скоципець, П. Ґавирлюк, А. Семочко, В. Древніцький, А. Диняк, І. Машталь, А. Сіхович, д-р Гайович, М. Медзяк, В. Сабан, А. Медзяк, С. Ґенесорський, К. Пейда, І. Терендій, К. Самотюк, В. Любас, М. Тимчук, І. Когут, С. Смолин, Забіяка, Анна Штим, В. Ґриньків, В. Горинь, Анна Шведа, Анна Пришляк, Г. Олексій, П. Коцелівський, Яворський, о. кан. Сіменович, Н. Кулак, С. Чуба, М. Слежук, Н. Тимець, І. Любезний, Т. Самадяк, І. Сиротяк, М. Кузьма, І. Яськів, В. Стронський, Я. Ґерус, К. Січевський, Л. Кучер, І. Городиський, І. Паланичка, Зелінка, Кривонів, Н. Тимуш, І. Вишньовський, М. Крохмальний, М. Ґут, А. Гасюк, В. Дорош, Д. Курдиняк, Т. Мамчук, І. Паславський, А. Край, Тягнибік, Кат. Доманчук, Й. Дичка, Марія Супко, Т. Курко, І. Курко, В. Мамчук, П. Волошин, М. Дідух, Маркевич, Янкевич, Коцоловський, М. Цира, пані Любезна, Сименків, Лоїв, Семочко, І. Хміляр, Цира, Коцан, Шостак, Забилько, М. Пундій, Капустяник, С. Романків, Грабик, Сіван, Н. Репін, М. Беник, І. Андрусенко, Д. Куць, Є. Команишин, І. Остапчук, Д. Островський, П. Хомин, В. Войціховський, І. Шпікула, П. Скоропад, М. Попіль, І. Плетяк, Г. Артим, Й. Ружецький, Я. Гладкий, о. Григорій, Г. Макольондра, М. Батюк, І. Побуцький, С. Кузік, К. Плетяк, А. Данилюк, Н. Панчук, А. Сибірська, В. Шкраба, Ів. Черґавий, В. Стефан, І. Боднар, А. Шміґельський, І. Поплавський, Боднарчук, М. Яворський, К. Бухалко, Ю. Кріць, Ю. Копчак, М. Барабаш, Н. Моранець, А. Кухарський, О. Дутак, П. Денис, Ю. Куць, П. Дідик, Н. Байсарович, І. Савків, М. Тимуш, Е. Моранець, А. Меґас, В. Єдинак, Т. Юрчак, П. Пиш, І. Дмитрів, С. Вишняк, Д. Шмирко, Василишин, Циган, М. Вудзянський, Гладкий, С. Фута, І. Поплавський, Анна Крива, Анна Парута, Деморецька, С. Куропась, Роїк, К. Пирович, А. Мазяк, Сніданко, І. Радек, Небор, Й. Корпан, М. Тимко, І. Шкраба, Т. Грицак, П. Іванів, Г. Гаврилюк, Стензер, Н. Пашко, М. Кобіта, Й. Біндас, Стифанків, М. Тимків, А. Теслюк, А. Дудик, С. Тимець, В. Тимко, Д. Ващишин, Т. Щадило, Анастасія Семіцька, П. Грицик, Катерина Дяків, Н. Бустенський, П. Сторчик, І. Чарнецький, А. Макольондра, С. Мельничак, М. Рурка, І. Устоянівський, П. Гринчишин, В. Николаїшин, Г. Стефанишин, Н. Мелешко, М. Урбан, Н. Прийма, С. Кулич, В. Демчук, А. Боднарчук, Я. Шиян, Перчак, Д. Стравняк, А. Войтович, І. Куцик, Н. Марчук, Кравчишин, Анна Кацопир, Ф. Лесь, М. Ґнонський, Г. Гариляк, Н. Турле, Бригин, Ю. Бойко, К. Ґавлічинський, Марія Ставник, І. Коцовський, Катерина Грицак, Д. Заблотський, Параскевія Ягущак, С. Юрчак, П. Пишун, Д. Атоманчук, Параскевія Ворнан, А. Марцінковський, А. Войтович, Й. Федун, А. Галущак, А. Козира, В. Кучерепа, І. Коць, Г. Матвіїв, Н. Гуль, Р. Ковцінник, І. Кобцяк; по 50 ц.: Пилипів, С. Канонік, С. Рибак, С. Матущак, І. Біляновський, М. Квітковська, А. Поплавська, М. Ґлух, Н. Н., В. Масевич, В. Тимків, Зубрицька, М. Штогрин, Сенів, Т. Максим, Біґун, М. Сава, Ганківський, Д. Ярема, Чижо, Мацюх, М. Хорила, Димитченко, Баґрій, Г. Кочан, С. Бабій, М. Мило, М. Бойко, Шкварок, М. Кирилюк, О. Горон, Кузьма, Гусір, Височан, М. Дротяна, І. Граб, Н. Н., А. Шалко, Кат. Вудзянська, М. Корчмар, Ф. Мельник, Ю. Кулич, С. Боняківський, Т. Мізин, Кат. Федорик, А. Фіца, О. Войтович, С. Стефанків, Й. Скрипочка, С. Пилипяк, Родик, А. Бубин, Ф. Тобек, Й. Олійник, Кат. Карчмар, В. Кузьо, Дірка, Цимучик, Авасюк; по 25 ц.: О. Креховецький, А. Сорохтай, Кат. Прийма, Ю. Пеца, Чуба, Іванів. Отже записаної жертви на площі $569.75. Дрібними датками $98.43. З жовто-синіх відзнак $120.42. Разом $788.60.

Тимко Кривовяз, писар.

---o---

ЙОНҐСТАВН, О.

Гарне весілля.

Громадяни Пероги справляли 19 листопаду ц. р. весілля своїй донці. Весілля було гарне і виставне. На нім було чимало гостей місцевих і позамісцевих. Вінчання довершив в укр. гр.-кат. церкві о. І. Забава. Церква була святочно прикрашена. А тому, що громадяни Пероги є діяльні в українській народній роботі і добре відомі в Йонґставні та поза Йонґставном, на те вінчання прибуло чимало людей. П. Періг є предсідником місцевого Громадянського Клюбу і предсідником від. 230 У. Н. Союзу.

По вінчанні гості зійшлися в місцевім У. Н. Домі на забаву, на якій було всього подостатком, чого тільки забажала душа. Тостмайстром був о. І. Забава. Він сам виголосив побажання новоженцям і потім просив до слова інших бесідників. Гостина продовжувалася другого дня. Гості не забули і про потреби Рідного Краю і зложили на визвольну боротьбу $10.50, які переслано через Обєднання. До збірки закликав гром. І. Павловський, а занялися збіркою І. Гормич і пані А. Федаш. Зложили по $1: Т. Періг, Ю. Гамера, А. Баниш, М. Фук, Анна Федаш, Т. Папа, В. Кузир, І. Гармич, І. Павловський; по 50 ц.: С. Ворожбит, С. Рак, Анна Рапава.

Присутній.

---o---

ФОРТ ВИЛІЕМ, ОНТ., КАНАДА.

Українська епископська канцелярія в Ню Йорку переслала через Обєднання на інвалідів $19, які за старанням о. Л. Сологуба й місцевого комітету були зібрані в Форт Виліємі на протестаційнім вічу в укр прав. парохії.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В Бетлегемі, Па., помер в суботу, 9. грудня, по довшій недузі член братства св. Димитрія, відділу 288. У. Н. Союзу,

ВАСИЛЬ МАЦЬКІВ.

Похорон відбудеться в середу, 14. грудня, в 2. годині пополудні, з дому жалоби, 1232 Easton Road, Helerton, Pa. Члени, котрі в той день вільні від праці, обовязані явитись на похорон в означенім місци і часі.

Іван Малицький, секр.

У Бриджпорті, Конн., помер дня 23. листопаду довголітній член Тов. Січи, від. 59. У. Н. Союзу,

ПЕТРО ЛЕВКОВИЧ.

Покійний був добрим батьком, щирим українцем, все інтересувався українською справою, а головно У. Н. Союзом. До У. Н. Союзу записався 25. лютого 1924. року, як рівнож записав жену Юлію і двох синів Стефана і Петра.

Похорон відбувся 25. листопаду при участи багато членів від. 59. У. Н. С., як рівнож інших приятелів.

Нехай земля буде Йому пером!

. Глива, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ.

З весілля на визвольну боротьбу.

В „День Подяки", 24 листопаду ц. р., відбулося вінчання Іллі Семеґена зо Степанією Вешетицькою. Ілля Семеґен є членом ОДВУ, місцевого 24 відділу. На мою думку, те вінчання повинно бути зразком для всіх інших українських вінчань, головно для вінчань українських націоналістів.

І. Семеґен зо своєю дружиною не справляв гучної забави, хоч міг це зробити, бо має багато приятелів та знайомих. Він звінчався в церкві й опісля запросив кількох приятелів на обід і коли вони йому складали бажння, він, подякувавши, відповів, що не справляв гучного весілля тому, що тепер ллється кров на українських землях, а багато наших українських націоналістів є в тюрмі. Він згадав про одно весілля, що відбулося в польській тюрмі між Лебедем і Гнатківською, та додав, що, маючи це на увазі, ми не повинні занадто радіти на своїх весіллях.

Слід згадати, що брата І. Семеґена поляки замордували в дикий спосіб у тюрмі. Сам він є активний і щирий націоналіст. З нагоди свого вінчання він зложив від себе $20 на визвольну боротьбу і $5 на фонд „Націоналіста".

В. Дідик.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

AT THE MIAMI THEATRE

Persons more interested in the old folkways and music of the Ukraine than in the present political mess in Central Europe, in which some Ukrainians are involved, will enjoy "Marusia," a musical film based on a popular Ukrainian drama, now at the Miami Theatre. Despite the tragic nature of this well-made picture, which was turned out in New Jersey for the Ukrafilm Corporation under the direction of Leo Bulgakov, there is so much humor in the situation and such pleasing singing and dancing that the spectators are not likely to take the sad ending too seriously.

Comely Stephania Melnyk is the unlucky peasant girl separated from her true love (Nicholas Stehnitzky) by the machinations of a rich, but deformed, neighbor who wants her for his wife. Peter Chorniuk is especially good in this thankless part. The rest of the large cast ably supports the principals. The development of the story is so direct that the English titles hardly are needed. Good voices and a fine musical arrangement credited to Professor Roman Prydatkevych and Dr. Alexander Koshetz combine to put "Marusia" into the class of entertaining film operettas.

H. T. S.

(N. Y. Times, Dec. 12, 1938.)

NATIONAL UKRAINIAN GROUP HAS ITS HEADQUARTERS HERE

By Theodore Lutwiniak

It is a fact that the majority of the people who pass the Ukrainian National Association Building, located at 81-83 Grand Street, know nothing concerning the business, history, development or progress of the organization. They look at the building curiously, and this observer has seen many puzzled countenances. The building itself is comparatively new and is constructed in an attractive, modern style. The words "Ukrainian National Association" appear in the English and Ukrainian languages on the upper section of the building front and, directly over the entrance, appears a large reproduction of the organization's emblem . . . two hands clasped together in a symbol of fraternalism, with both the American and Ukrainian flags featured. What seems to perplex the majority of passersby is the word "Ukrainian." Some pass it up as being connected with Russian or Polish minority groups and think no more about it . . . which is unfortunate, for the Ukrainians are a distinct nationality. They possess a language that differs from that of Poland and Russia and have their own institutions of learning, churches, national homes, fraternal orders... culture, history, etc. However, their mother country, Ukraine, is under Russian, Polish, Rumanian and Czechoslovakian rule.

The Ukrainian National Association was organized in Shamokin, Pa., in 1894 by immigrants who desired protection as well as a common base for organized Ukrainian life in America. As the organization developed, its headquarters was moved from time to time, eventually taking permanent root in Jersey City. The organization's first building in Jersey City was not very impressive, but it served its purpose well for a good number of years. In 1928 the old structure was demolished to make room for the new, modern building.

Organized by a mere handful of immigrants in 1894, the organization today consists of over 32,000 members. Its assets exceed five million dollars and it has some 416 branches in all parts of the United States and Canada. It publishes a daily Ukrainian newspaper and an English weekly supplementary. It has considerable property in Jersey City and other sections of New Jersey. Of the 12 branches it has in Jersey, two are for the youth, one being for boys and the other for girls.

The Ukrainian National Association, being a fraternal order, deals in fraternal insurance and compares favorably with large commercial companies in this respect. Its members have a voice in its management, as every branch delegates a representative to the conventions that are held every four years. The Association issues modern fraternal insurance certificates and is operated on a nonprofit basis. It has already paid out some five million dollars in benefits and now gives annual dividends to its members.

The order has also been active where its younger members are concerned. On Nov. 26 and 27 a Ukrainian Youth Rally, sponsored by the New York and New Jersey branches of the Association, will be held at Newark's Douglas Hotel. This is the first affair concerning the Association the youth have undertaken under their own initiative. The rally will consist of a session where talks and discussions concerning the order will be heard. An invitation has been extended to well-known fraternalists to attend the rally and speak on fraternalism. After the session a banquet will be held, invitations being extended to several New Jersey dignitaries to attend. The banquet is to be followed by a ball. The following day a Ukrainian November First holiday program will be held at the Elk's Auditorium in Newark, the affair to commemorate the date when Ukraine gained its independence in 1918 . . . only to lose it through unforseen political circumstances.

Since the Ukrainian National Association took root in Jersey City it has prospered to a point where it is recognized as the largest Ukrainian organization, not only in New Jersey but throughout the United States. It intends to keep its headquarters in Jersey City permanently for it considers Jersey City ideal, not only in location but in fraternal appeal as well.

(Jersey Journal, Oct. 25, 1938).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться у вівторок, 13-го грудня, в годині 7.30 вечором, в салі під ч. 386 Джанстон Евеню. Кожний член повинен прийти на ці останні збори у цім році і вирівняти свої вкладки, щоби не переносити довгу на слідуючий рік. Будуть важні справи до полагодження, тому проситься всіх прийти точно в означений час. — В. Кушнір, секр. рек.

НЮАРК, Н. ДЖ. Річні збори Тов. Вільна Україна, від. 152 відбудуться в середу, 14. грудня, в годині 8. ввечір, в церковній галі на Мортон вул. Проситься, щоби всі члени явились на зборах, бо буде вибір уряду на слідуючий рік. Також є багато справ до полагодження. — Павло Творищук, секретар.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Річні збори Тов. Запорозька Січ, від. 3., відбудуться в четвер ввечір, 15. грудня, в гали церковній. Кожний член обозаний явитись, бо буде звіт касовий й вибір нового уряду. — М. Сухарський, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Місячні збори 14. відділу відбудуться 16. грудня, в Січовім Домі, 506 — 18 Евеню. Є важні справи до полагодження тому кожний член мае прийти на збори і принести з' собою свою платничу книжечку. — М. Петраник, предс.; А. Баран, рек. секр.

АКРОН, О. Річні збори Бр. Сош. св. Духа, від. 295., відбудуться в неділю, 18. грудня, в годині 1:30, в гали церковній, на розі вулиць Washington & Abel. Повинністю кожного члена є явитися, почути справоздання урядників, вирівняти всякі належитости й привести зо собою нових кандидатів до У. Н. Союзу, за що отримаєте нагороду з головної канцелярії У. Н. С. Члени котрі не довгують до Бр., а платили свої місячні вкладки начас, отримають 10% дивіденду з відділової каси. — М. Петруха, предс.; О. Цепко, кас.; В. Пулк, секр.

Совість.

— Іцку, чи то правда, що Мойше присвоїв собі пять тисяч з повітового банку?

— Правда.

— І не гризе його совість?

— Ай вай, ще й як гризе, але тому, що не присвоїв собі десять тисяч.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(81)

З тяжким серцем Марія поступала за Джефом. А Джеф навмисно вибрав таку стежку, яка вела поміж яругами. Навіть колиб Тарзан вертався додому, він всеодно був би їх не запримітив. А надія Марії тепер ціла залежала від Тарзана. Вона так у серці бажала, щоб він їх зустрінув, але наглo, не даючи Джефові вжити проти себе зброї.

„Не будь така знеохочена, дорога!" — заговорив до неї Джеф. „Все буде гаразд. А вжеж, що все. Ти вийдеш за мене замуж, а я буду тебе кохати і ти мене. Гарненька пара буде з нас, я тебе зроблю щасливою". А по хвилині додав: „Коли ми доберемося до побережжя, то я зараз зорґанізую відділ сафарів і піду в розшуки за батьком і Бобом".

Та фактично Джеф не думав шукати Боба і старого Брукса, тільки думав іти шукати Тарзана. В його голову так глибоко залетіли дорогоцінні шмараґди, що він був би ніколи не відступив від того, щоб їх якось не дістати. Та тепер на заваді стояла йому Марія. Він хотів її залишити в безпечнім місці на побережжі, а самому удатись на лови.

Слухаючи його пестливих слів, на Марію находило обридження. Вона вже жалувала з цілого серця, що дала свою згоду на одруження. Можливо, що Тарзана можна було врятувати якось інакше, думала тепер вона. Та вже було запізно: вона знаходилася в силі Джефа, крім того звязана словом чести, до якого вона привязувала велику вагу.